

ПРАВОВІ ПИТАННЯ ПОДАЛАННЯ НАСЛІДКІВ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

УДК 340.13

В. Ф. Опришко,
д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. НАН України,
декан юридичного факультету
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ПРАВОВІ ЧОРНОБИЛЬСЬКІ ПРОБЛЕМИ

Розглядається питання ролі права в урегулюванні суспільних відносин, що виникають у сфері ліквідації наслідків Чорнобильської аварії. Особлива увага приділяється розв'язанню проблемних питань.

Ключові слова: Чорнобильська аварія, правове регулювання; соціальний захист постраждалих внаслідок Чорнобильської аварії; парламентські слухання; відповідальність за порушення чорнобильського законодавства; юридична наука.

Україна, наша Україна. Багатостраждальна. Всі віки характерні тим, що хтось на неї нападав, хтось її грабував, у боротьбі від чиєїсь навали вона звільнялась Були в її історії і певні часи розквіту, могутності (наприклад, часи Київської Русі). І сьогодні хто б щоб не говорив, але і за радянської доби українці жили краще, чим нині. Коли розвалився Радянський Союз, Україна як держава, а це значить і її народ, мали кращі «стартові» можливості у порівнянні з іншими колишніми республіками.

Сьогодні нашу державу знають здебільшого з негативного боку: високий рівень корумпованості, зате низький рівень життя людей. І це зрозуміло. Адже в державних установах нині працює немало посадовців, для яких мірилом їхнього життя є не честь, гідність, патріотизм, турбота про людину чи інші високоморальні якості, а сила, гроші, зв'язки. І прикладом цього є повсякденне наше життя, що кожного дня висвітлюється у різних засобах масової інформації.

Виходячи із зазначеного, автору цих рядків можна задати питання, а причому все вищевикладене має відношення до загальної

проблеми. Відповідь — саме тому, що ми маємо справу із ситуаціями, викликаними наслідками Чорнобильської аварії, а це значить, що ми залишаємося в боргу перед тими людьми, які не лише намагалися, але в силу своїх можливостей, захистили нас та населення інших країн від такої біди. І безперечно, будь-яка країна, яка зіткнулася з цією проблемою, і тим більше Україна, на території якої склалась така важка ситуація, її державні органи і відповідні посадові особи повинні все зробити для того, щоб наслідки цієї аварії по мірі можливості можна швидше було б ліквідувати.

У той же час, як безпосередні ліквідатори зазначених наслідків, так і громадяни, які проживали, чи нині проживають на забруднених радіоактивними речовинами територіях потребують нагального вирішення широкого спектру всіляких проблем. А для цього потрібно зосередити навколо них зусилля державних органів, їх працівників, відповідних об'єднань громадян, науковців тощо для успішного їх розв'язання. І потрібно дбати в першу чергу про людей, а не про свої власні інтереси. На жаль, у більшості випадків цього не спостерігається.

Водночас, успішне вирішення чорнобильських проблем у значній мірі залежить від стану законодавства, яке регулює відносини у цій сфері. На жаль, воно є далеко не досконалим і багато в чому не відповідає потребам людей, інтереси яких покликане захищати. І в цьому є, поряд з іншими факторами, і серйозна «провина» юридичної науки. Її представники за роки, що минули після Чорнобильської аварії, майже не досліджували стан, ефективність та перспективи розвитку відповідного законодавства. Практично юристами не захищались ані кандидатські, ані докторські дисертації з чорнобильської проблематики. І це притому, що тут є немало досить актуальних і здебільшого гострих питань у представників науки конституційного, адміністративного, фінансового, трудового, цивільного, господарського, кримінального та інших галузей права.

Враховуючи це, вчені юридичного факультету Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана і поставили за мету здійснити наукові дослідження у цій сфері правового регулювання.

Дійсно, минуло понад 23 роки від того часу, коли аварія на Чорнобильській атомній електростанції 26 квітня 1986 року стала точкою відліку у житті мільйонів людей і не лише в Україні.

З того часу виросло ціле покоління молодих людей, а наслідки чорнобильського лиха далеко не подолані. Як відзначали 8 квітня 2009 року учасники цьогогорічних парламентських слухань «Сучасний стан та актуальні завдання подолання наслідків Чорнобильської катастрофи», кількість проблем, породжених цією аварією, з роками не зникає і не зменшується. Вони не лише трансформуються, а що дедалі — кількість невирішених питань накопичується та зростає. Деякі з них, передусім медико-санітарні та соціально-економічні, загострюються і вимагають комплексного, зокрема, і правового, вирішення на всіх рівнях діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Як зазначається у енциклопедичній юридичній літературі, Чорнобильська катастрофа стала найбільшою в світовій історії аварією (катастрофою), що спричинила тяжкі наслідки для людей і навколишнього природного середовища. Згідно з Міжнародною шкалою подій на АЕС, що передбачає сім рівнів, їй надано 7-й рівень — глобальної аварії, яка пов'язана з викидом у навколишнє середовище великої кількості радіоактивних продуктів та тривалим їх впливом, наявністю гострих променевих уражень, подальшим негативним впливом на здоров'я населення, що проживало і проживає ще в окремих регіонах на значній території, і не лише нашої держави [1, с. 970]. Ця катастрофа стала поштовхом до формування, так званого чорнобильського ядерного законодавства України. Нині його систему складають закони України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» (1991), «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (1991), «Про формування, порядок надходження і використання коштів Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення» (2000), «Про Загальнодержавну програму подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на 2006—2010 роки» (2006) та інші нормативно-правові акти. Загалом за період з 1990 р. по даний час нормативно-правова база з питань Чорнобильської катастрофи містить понад 800 документів, які покликані регулювати різні аспекти функціонування державних органів, життєдіяльності громадян України у зв'язку з Чорнобильською катастрофою.

Така величезна кількість нормативно-правових актів свідчить про те, що вони не комплексно регулюють відповідні питання.

В той же час, цей об'ємний нормативний масив на сьогодні застарів і вимагає відповідного аналізу та упорядкування, систематизації, укрупнення з метою уникнення протиріч між окремими нормативно-правовими актами, дублювання. Це вимагає відповідних зусиль від апарату Верховної Ради України і, перш за все, його структурного підрозділу — Інституту законодавства, а також Міністерства юстиції України та інших профільних міністерств. Одночасно це могло б стати цікавою і актуальною темою з виходом на проблеми законотворчого процесу і розробки відповідних практичних рекомендацій.

А взагалі, варто зазначити, що до 1990 року не існувало достатньо повного правового поля з питань соціального захисту та визначення статусу громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Діяли постанови ЦК КПРС, Ради Міністрів СРСР, накази галузевих міністерств і відомств. Більшість із зазначених документів мали грифи таємності, що були недоступними для людей і це звужувало межі їх використання.

Проте задекларовані сьогодні в Україні на законодавчому рівні заходи щодо соціального, медико-санітарного, радіологічного захисту постраждалого населення не в змозі забезпечити необхідний рівень ні умов проживання, ні охорони здоров'я, ні безпечного довкілля громадян. У першу чергу це пояснюється відсутністю належного механізму реалізації положень законодавчих актів, оскільки їх впровадження забезпечується органами виконавчої влади різного рівня — від вищих до центральних та місцевих. Вони в межах своєї компетенції приймають акти, які в багатьох випадках суперечать один одному, а інколи не відповідають нормам законів, що обумовлено як неузгодженістю, незкоригованістю дій між різними відомствами, що опікуються чорнобильськими проблемами, так і відсутністю необхідного фінансування. Однак, на жаль, сьогодні посадовці, від яких залежить вирішення долі конкретної людини, керуються у своїй діяльності при прийнятті рішення саме такими підзаконними (відомчими) актами, а не законом, норми якого мають вищу юридичну силу. Що в свою чергу викликає у громадян зневіру у дієвості державного захисту, підриває підвалини законності, авторитет вищих органів державної влади, зокрема, парламенту. В окремих випадках спостерігається несвоечасність прийняття законодавчих актів. Наприклад, Закон України «Про Загальнодержавну програму подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на 2006—2010 роки» Верхо-

вна Рада прийняла лише в 2006 році в той час, коли білоруси таку програму прийняли ще у 1992 році. Потім ними було прийнято ще дві програми, а на сьогодні у Білорусії реалізується четверта програма, при цьому витрати із бюджету на її реалізацію склали 19 млрд доларів США. У порівняння Україна за цей час освоїла всього лише 9 млрд доларів, зазначає голова Рахункової палати В. К. Симоненко [2]. І при цьому деякі наші політики дають поради як треба жити білорусам.

Викликає занепокоєння скорочення обсягів фінансування низки «чорнобильських» програм. Зокрема, Законом України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» у кілька разів, порівняно з попереднім роком, зменшено фінансування медико-санітарного забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. І це при тому, що ми уже зазначали, що кількість проблем збільшується, а фінансування зменшується. Така обернена пропорційність безперечно не на користь їх розв'язання. І дійсно, щорічне недофінансування бюджетної програми «Комплексне медико-санітарне забезпечення та лікування онкологічних захворювань із застосуванням високовартісних медичних технологій громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» не дозволяє поліпшити існуючу матеріально-технічну базу для проведення медичного обстеження (диспансеризації) постраждалих, забезпечити їх повноцінне лікування в спеціалізованих лікувальних закладах [3].

За даними Міністерства з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, чисельність постраждалих внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС перевищує 2,5 млн осіб, серед них 106 тис. інвалідів. Згідно з результатами щорічної диспансеризації на обліку в Державному реєстрі України осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, перебуває понад 2,2 млн постраждалих. Проте, вважає В.С. Олійник (голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи) на даний час дані цього реєстру не відповідають фактичному стану речей. А реєстр вкрай потрібен хоча б для того, щоб вирішити проблему «псевdochорнобильців», яких сьогодні за різними даними до 20—30 %. За офіційними даними, у нас є ліквідатори 1980 року народження [2]. Однак головними завданнями Державного реєстру є здійснення контролю за станом здоров'я осіб та

вивчення близьких і віддалених медичних наслідків у осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи [4]. Тому одним із необхідних та першочергових заходів подолання медичних наслідків Чорнобильської катастрофи повинно стати відновлення бюджетного фінансування програми заходів по покращенню функціонування Державного реєстру осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Хотілося би у даному випадку поставити питання перед правоохоронними органами: хто і чи їх багато за ці службові злочини були притягнуті до кримінальної відповідальності, наприклад по ст. 366 «Службове підроблення» Кримінального Кодексу України? Адже дане діяння карається штрафом до 50 неоподаткованих мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до 3 років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років. А те саме діяння, якщо воно спричинило тяжкі наслідки, — карається позбавленням волі на строк від 2 до 5 років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років. А за цими злочинами приховуються і інші такі, як хабарі, надання незаконних послуг, пільг, навіть при вступі до вузів тощо. Де наші вчені з кримінального права в даному випадку, які не дослідили до цього часу ці масові і кричущі злочини?

В той же час і внаслідок розбазарювання, інших причин у нас недостає коштів для реально хворих людей. За результатами аналізу захворюваності та смертності постраждалих, проведеного Державною установою «Науковий центр радіаційної медицини» Академії медичних наук України, за період з 1998 по 2007 рр. серед учасників ліквідації наслідків аварії частка здорових осіб зменшилась від 67,6 % до 5,4 %; смертність від непухлинних хвороб зросла від 2,2 % до 12,0 %. Серед дорослого евакуйованого населення кількість здорових осіб за цей період зменшилась від 67,7 % до 21,5 %, а хронічно хворих збільшилась від 31 % до 79 %.

За період 2005—2007 рр. високою залишається захворюваність на рак щитоподібної залози, передусім у опромінених у дитячому віці. Особливої уваги сьогодні потребують проблеми здоров'я дітей, підлітків, народжених від постраждалих. Частка здорових дітей, народжених від учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС та евакуйованих, становить 18 %, з функціональними порушеннями — 42 %, з хронічними захворюваннями — 38 %.

В основному, це хвороби органів травлення, нервової системи, органів кровообігу. Тому за таких обставин законодавчого врегулювання потребують проблеми збереження статусу реально постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС дітьми після досягнення ними повноліття, захворювання яких були пов'язані з дією негативних факторів Чорнобильської катастрофи у дитинстві, а також за умов розвитку у них у дорослому віці онкологічних або інвалідизуючих захворювань.

Незадовільною є ситуація із забезпеченням безоплатними ліками за рецептами лікарів громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Незважаючи на зростання цін на ліки більше ніж на 70 %, фінансування видатків з державного бюджету в поточному році передбачено на рівні минулого року. Потребує вдосконалення правового регулювання і сама система забезпечення ліками громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Так, наприклад, минулого року Житомирщина отримала з держбюджету на закупку ліків для «чорнобильців» при їх стаціонарному лікуванні 1,3 млн грн, для безкоштовного забезпечення медикаментами хворих через аптеки — 9,4 млн грн. Однак, із майже 261 тис. пролікованих на Житомирщині за минулий рік «чорнобильців» лише 164 тисячам, або 62 % від загальної кількості хворих цієї категорії, вдалося скористатися правом на безкоштовні медикаменти. Причому виявляється, що у найбільш густонаселених «чорнобильцями» районах області — Брусилівському, Коростеньському, Овруцькому, Олевському — середня вартість ліків, відпущених за пільговими рецептами, становила від 19, 37 до 30,38 грн на одного одержувача. Зрозуміло, що на серйозні хвороби — це не підмога, а тому фактично мова йде про банальну спробу нікого не обділити, але, водночас, і ... нікому не допомогти. Крім того, підготовлена обласним управлінням охорони здоров'я заявка на ліки понад 200 найменувань у підсумку скоротилась до 85 найнеобхідніших позицій, а в результаті лікарні отримали лише 28 найменувань ліків для пацієнтів-чорнобильців. Утім, навіть при збереженні незмінним нинішнього загального обсягу фінансування цілком можливо зняти у лікарнях проблему забезпечення ліками «чорнобильців» та істотно покращити рівень їх медикаментозного забезпечення. Слід вираженіше підійти до співвідношення обсягів коштів, що спрямовуються на закупівлю ліків для стаціонарного й амбулаторного лікування

осіб, постраждалих від Чорнобильської аварії. Проте, за умови, коли оздоровленням «чорнобильців» займаються управління праці і соціального захисту, забезпеченням лікарень медпрепаратами — насамперед підрозділи МНС, а закупівлею ліків для пільговиків за бюджетний кошт — аптеки на власний розсуд, щонайменше наївно очікувати на ефективний результат [5]. Як при такій ситуації, діяльності «семи нянюк» можна досягти нормального ефекту? І це не лише регіональна, а загальнодержавна проблема.

Дійсно, коли сьогодні «чорнобильськими» проблемами опікуються різні міністерства (Міністерство з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, Міністерство праці та соціальної політики та Міністерство охорони здоров'я України), коли бюджетні кошти на державні «чорнобильські» програми розпорошуються між різними відомствами, тому не дивно, що «чорнобильці» не можуть вирішити своїх питань, оскільки жодне із зазначених відомств не бере на себе і не несе кінцеву відповідальність за їх розв'язання.

Варто нагадати, що у 1990 році було створено Державний комітет УРСР по захисту населення від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС (Держкомчорнобиль) як центральний орган державного управління республіки, що був у підпорядкуванні Ради Міністрів УРСР. Відповідно до Тимчасового положення, затвердженого постановою Ради Міністрів УРСР від 2 листопада 1990 р. № 333, головними його завданнями були: розв'язання всього комплексу проблем щодо ліквідації наслідків зазначеної аварії і захисту людей від їх впливу, а також координація діяльності з цих питань наукових, медичних, господарських та інших установ і організацій; фінансування всіх робіт і науково-технічних проєктів і тематичних розробок, пов'язаних з ліквідацією наслідків аварії на Чорнобильській АЕС; координація виконання робіт по ліквідації наслідків чорнобильської катастрофи і контроль за їх матеріально-технічним забезпеченням; здійснення науково-технічних і економічних зв'язків з закордонними організаціями з питань, що належать до компетенції Комітету; координація роботи облвиконкомів, міністерств і відомств УРСР по переселенню громадян з забруднених радіоактивними речовинами населених пунктів і створенню для них необхідних економічних і соціально-побутових умов у інших місцях проживання та працевлаштування.

Таким чином, Держкомчорнобиль УРСР був створений як орган міжгалузевого державного управління, що виконував коор-

динаційну функцію щодо міністерств і відомств, виконавчих комітетів обласних рад, підприємств, об'єднань, установ і організацій, незалежно від їхньої відомчої підпорядкованості, про хід виконання планових завдань і заходів, передбачених рішеннями Ради Міністрів УРСР по ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і захисту населення від її впливу; а також контрольну функцію, маючи повноваження перевірки стану виконання пов'язаних з цим робіт. Крім того, Держкомчорнобиль був розпорядником коштів, що виділялися на здійснення капітального будівництва, розв'язання науково-технічних проблем, виконання дезактиваційних робіт та інших заходів щодо захисту населення, яке постраждало від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, а також припинення фінансування в необхідних випадках. І слід наголосити, що ці владні повноваження Держкомчорнобиля були підкріплені також і юридичною силою рішень, що приймалися в межах його компетенції і мали обов'язковий характер для виконання всіма міністерствами та відомствами, об'єднаннями, підприємствами і організаціями незалежно від їхньої відомчої підпорядкованості, а також громадянами.

Відповідно до п. 2 постанови Ради Міністрів УРСР, якою затверджувалося Тимчасове положення, Державному комітетові УРСР по захисту населення від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС потрібно було уточнити з урахуванням практичного досвіду роботи функції, права та взаємовідносини із заінтересованими міністерствами, відомствами, облвиконкомами і до кінця 1991 року подати Раді Міністрів УРСР проект Положення про Комітет, погоджений з Міністерством юстиції УРСР, Державним комітетом УРСР по економіці, Міністерством фінансів УРСР, Державним комітетом УРСР по екології і раціональному природокористуванню.

Але цього не сталося, і через рік без достатніх на це аргументів у 1991 році замість зазначеного Державного комітету було створено цільове Міністерство України у справах захисту населення від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Постановою Кабінету Міністрів України від 11 червня 1992 № 327 затверджено положення про нього.

На Міністерство як центральний орган державної виконавчої влади, підвідомчим Кабінету Міністрів України, покладалося забезпечення реалізації державної політики щодо ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і захисту людей від їхнього

впливу. Основні контрольні та фінансові повноваження, що були передбачені у Держкомчорнобилі, практично не змінилися у правовому статусі даного міністерства. Зокрема, положенням визначалися такі головні завдання Мінчорнобиля України, як: розв'язання комплексу проблем, пов'язаних із ліквідацією наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і захистом людей від їхнього впливу, а також координація діяльності з цих питань наукових, медичних, господарських та інших установ і організацій; визначення основних напрямів роботи по ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення; координація діяльності міністерств і відомств України, органів Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, підприємств, установ і організацій з усього комплексу проблем щодо ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС; формування і розміщення державного замовлення на спорудження житла, об'єктів соціальної та виробничої сфери для громадян, які евакуйовані або відселені (відселяються) з територій, що зазнали радіоактивного забруднення, а також на поставку продукції та надання послуг населенню, яке проживає на вказаних територіях; розробка й організація виконання національної програми підготовки та перепідготовки кадрів з питань ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС; організація та координація здійснення всіх заходів на території зони відчуження, вирішення питань їх фінансування, охорони громадського порядку і здоров'я персоналу, який працює на цій території, захисту наукових і економічних інтересів України; координація робіт, пов'язаних з формуванням і реалізацією єдиної науково-технічної політики в галузі створення та впровадження сучасних інформаційних технологій і банків даних з проблем Чорнобильської катастрофи. Виходячи з переліку повноважень цього міністерства, виникає закономірне питання: яка була потреба у цій реорганізації? Проте з вчених-адміністративістів ніхто на таку «перебудову» не відгукнувся хоча б статтею чи реплікою. Відповідно до покладених завдань Мінчорнобиль розпоряджався коштами Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення, фінансував витрати міністерств і відомств України, органів Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій на проведення робіт по ліквідації наслідків катастрофи і соціальному захисту населення; організовував та фінансував наукові дослідження і роботи комплексного характеру, спрямовані

на ліквідацію наслідків Чорнобильської катастрофи та захист людей від їхнього впливу; здійснював контроль за використанням виділених капітальних вкладень і матеріально-технічних ресурсів для реалізації робіт по ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

Таким чином, Мінчорнобиль України як центральний орган виконавчої влади був наділений суттєвими владними повноваженнями щодо комплексного вирішення проблем, пов'язаних із подоланням наслідків Чорнобильської катастрофи.

Однак, з роками у свідомості високопосадовців «чорнобильські» проблеми, як здається не лише нам, стали досить ординарними, звичними. У 1996 році указом Президента було реорганізовано Мінчорнобиль і на його базі створено Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи (МНС). І відтоді, питання, пов'язані з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи, не дивлячись на сталу їх гостроту, відійшли дещо на другий план і стали однією із складових до сфери державного управління зазначеного міністерства. Воно визначалося головним (провідним) органом у системі центральних органів виконавчої влади щодо забезпечення реалізації державної політики уже у більш широкій сфері, до якої входили питання цивільної оборони, рятувальної справи, створення та функціонування систем страхового фонду документації, поводження з радіоактивними відходами, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій (пожежі, техногенні аварії тощо), запобігання цим ситуаціям та реагування на них [6].

На сьогодні згідно з Положенням, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 2 листопада 2006 р. № 1539, МНС є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади із зазначених вище питань. Зроблений нами лише оглядовий аналіз показує, що із понад 60 повноважень, які покладені на МНС згідно до положення, лише біля 13 % із них стосуються розв'язання «чорнобильських» проблем, серед них такі, як забезпечення зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» в екологічно безпечну систему, здійснення заходів щодо зниження рівня опромінення та створення умов для забезпечення життєдіяльності на радіоактивно забруднених унаслідок Чорнобильської катастрофи територіях; організація та контроль виконання завдань щодо відселення громадян з

радіоактивно забруднених унаслідок Чорнобильської катастрофи територій; забезпечення координації робіт у зонах, що зазнали радіаційного забруднення, проведення радіоекологічного моніторингу на радіоактивно забруднених унаслідок Чорнобильської катастрофи територіях та ін. [7].

Отже, по-суті, МНС опікується досить вузьким колом питань, що стосуються забезпечення безпечного стану та радіаційної і ядерної безпеки зони відчуження та об'єкта «Укриття», поводження з радіоактивними відходами. Це і підтвердив у своєму виступі на парламентських слуханнях міністр України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи В. М. Шандра [2].

Питання соціального захисту населення відійшли до сфери компетенції Міністерства праці та соціальної політики України. Однак, на сьогодні дане міністерство практично не в змозі вирішити жодної проблеми «чорнобильців». Мабуть тому найбільше нарікань і вони були висловлені учасниками парламентських слухань лунало саме щодо діяльності цього міністерства. Адже, серед його 50 повноважень, що визначені положенням (затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 2 листопада 2006 року № 1543) лише 2, які стосуються «чорнобильців», це — організація та координація робіт, пов'язаних з визначенням статусу осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та забезпеченням здійснення заходів щодо їх соціального захисту; а також здійснення у межах своїх повноважень контролю за додержанням законодавства з питань надання пільг особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та іншим громадянам.

Так, згідно із Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» для таких осіб передбачено близько 50 різних видів послуг, компенсаційних виплат, доплат і допомоги. Проте, питання соціального захисту таких категорій громадян, належного пенсійного забезпечення «чорнобильців», що передбачено законом, є одним із найбільючіших. У першу чергу, мова йде про неузгодженість Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» та постанови Кабінету Міністрів України, якою встановлені значно занижені рівні виплат чорнобильцям, оскільки фінансування згід-

но із законом значно перевищує можливості державного фінансування. Це дає законні підстави «чорнобильцям» звертатися до судів зі скаргами щодо виплати недоотриманих сум у зв'язку з невідповідністю розмірів компенсації виплат, доплат та допомоги, встановлених відповідно до закону, розмірам, встановлених постановою уряду. В кінці кінців це і протирічить конституційним положенням. Адже відповідно до частини 3 статті 22 Конституції України при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод. І це мова йде про закони, а що вже говорити про підзаконні нормативно-правові акти, якими є постанови уряду? Адже Кабінет Міністрів України у своїй діяльності має керуватися як Конституцією, так і законами України, що передбачено статтею 113 Основного Закону нашої держави. При чому, як закони, так і інші нормативно-правові акти повинні прийматися на основі Конституції України та їй відповідати (стаття 8 Конституції України). Зокрема, постраждалим особам, які проживають у зоні посиленого радіологічного контролю, в зонах відселення, законом відповідно передбачено 30 % і 40 % мінімальної заробітної плати, а постановою Кабінету Міністрів України — від 1 грн 60 коп. до 2 грн 60 коп. Це лише у нашій державі може бути, щоб урядова постанова ігнорувала як конституційні вимоги, так і закон. Відповідні рішення цілком обґрунтовано сьогодні оскаржуються в судах, де чекають на розгляд майже 90 тис. позовів, із них 67 тис. позовів — лише із Житомирської області на суму 735 млн грн. На сьогодні накладено 19 арештів на рахунки підрозділів управлінь соціального захисту і праці на суму 26 млн грн. З кожним роком збільшується стягнення коштів у примусовому порядку. Для прикладу, якщо в 2005—2007 роках лише у Житомирській області державною виконавчою службою було стягнуто 7,9 млн грн, то у 2008 році — 21,8 млн грн, а за два місяці поточного року — вже 9 млн грн. Унаслідок цього управління праці та соціального захисту на місцях стали заручниками складної ситуації. На даний час спостерігається тенденція до збільшення стягнення коштів у примусовому порядку з рахунків районних управлінь праці та соціального захисту Державною виконавчою службою. Це призводить до того, що робота деяких управлінь повністю паралізована в частині здійснення поточних виплат постраждалим громадянам, оскільки вже сьогодні суми арештів значно перевищують їх річні кошторисні призначення.

Надзвичайно актуальним залишається питання поліпшення системи пенсійного забезпечення інвалідів та учасників ліквідації наслідків Чорнобильської аварії. Зокрема, потребує вдосконалення механізм нарахування пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», здійснення їх індексації відповідно до індексу інфляції та зростання цін у нашій державі. Як зазначає голова Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи А. І. Семинога, численні звернення громадських чорнобильських організацій та постраждалих громадян з приводу розмірів пенсій інвалідів, захворювання яких пов'язані з ліквідацією наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, свідчать про те, що вони значно нижчі, ніж розміри пенсій за віком та порівняно з пенсіями інвалідів, які отримали каліцтво на виробництві. Тому багато інвалідів-чорнобильців з числа учасників ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС переходять на пенсії за віком або військові пенсії [2].

Звичайно, це вимагає належного правового врегулювання щодо вдосконалення пенсійного забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, розв'язання наявних проблем, які пов'язані з виконанням судових рішень за зверненнями постраждалих чорнобильців, щодо надання їм компенсаційних виплат у розмірах, встановлених Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». Чи це не є проблемою для тих вчених-юристів, хто займається питаннями соціального захисту і забезпечення?

Фактично загальмовано вирішення питання забезпечення житлом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. На квартирному обліку на початок 2009 року перебували 40864 сім'ї постраждалих громадян, із них 10568 сімей інвалідів. Водночас Законом України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» взагалі не передбачено фінансування бюджетної програми «Забезпечення житлом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», що суперечить Закону України «Про Загальнодержавну програму подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на 2006—2010 роки», яким передбачено фінансування цієї Програми у розмірі 125,0 млн грн щорічно [3]. Така ситуація не є дивною, оскільки питанням будівництва житла

для «чорнобильців» сьогодні не опікується жодне міністерство, ні МНС, ні Мінпраці та соціальної політики, ні Міністерство з питань житлово-комунального господарства України. А раніше ці питання були у сфері компетенції Мінчорнобиля.

Так само поза сферою «міністерської» уваги залишилися питання підготовки та перепідготовки кадрів з питань ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Нині часто постає проблема втрати кваліфікованих спеціалістів у цій сфері через брак коштів, недостатнє соціальне, медичне забезпечення тощо.

Якщо зважити на такі обставини, що за останні 10 років у МНС змінилося 7 керівників — міністрів, 5 разів змінювався статус ЧАЕС, жодного разу за цей час питання комплексного вирішення проблем, пов'язаних із подоланням наслідків Чорнобильської катастрофи, не розглядалися на засіданнях уряду, тому сьогодні гостро постає проблема вдосконалення організації державного управління у зазначеній сфері. І вона потребує наукового дослідження з боку вчених з адміністративного права. Це розуміють і в Уряді, про що свідчить урядова постанова від 6 травня 2009 р. № 440, якою було створено Міжвідомчу комісію з питань комплексного розв'язання чорнобильських проблем у складі Першого віце-прем'єр-міністра України (голови Комісії), Міністра з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи і Міністра праці та соціальної політики (як заступників голови Комісії), а також заступників міністрів фінансів, економіки, охорони здоров'я, охорони навколишнього природного середовища, юстиції, заступника Голови правління Пенсійного фонду України, Генерального директора державної установи «Науковий центр радіаційної медицини Академії медичних наук України», за згодою представників Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та за згодою представників від громадських організацій таких, як Всеукраїнської громадської організації інвалідів «Союз Чорнобиль України», Української асоціації «Чорнобиль» органів та військ МВС, Всеукраїнської спілки ветеранів ядерних випробувань, Міжнародного благодійного фонду «Діти — інваліди Чорнобиля», Міжнародного фонду Діти Чорнобиля «За виживання» Міжнародної громадської організації інвалідів Чорнобиля, які захворіли на гостру променеви хворобу, та вдів,

чоловіки яких загинули від гострої променевої хвороби «Промінь 5—2». Отже, як бачимо, Міжвідомча комісія складається як із представників органів державної влади, так і неурядових, громадських організацій.

У той же час, не може звернути увагу той факт, що в цій комісії, не дивлячись на величезну кількість нерозв'язаних проблем правового і наукового характеру, немає жодного представника, вченого-юриста із Інституту держави та права ім. В. М. Корецького НАН України, Академії правових наук України, які фінансуються за рахунок державного бюджету і відгукнулися б із задоволенням на відповідне запрошення. Можна було б запросити юристів фахівців із вищих навчальних закладів.

Згідно з Положенням Міжвідомча комісія з питань комплексного розв'язання чорнобильських проблем має статус постійно діючого консультативно-дорадчого органу при Кабінеті Міністрів України, основними завданнями якої є сприяння забезпеченню взаємодії та координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади з виконання завдань, пов'язаних із соціальним захистом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та подоланням наслідків катастрофи, а також підготовка і внесення Кабінетові Міністрів України пропозицій та рекомендацій щодо, по-перше, визначення основних напрямів розв'язання економічних, медичних, екологічних та інших завдань, пов'язаних із соціальним захистом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та подоланням наслідків цієї катастрофи і, по-друге, залучення міжнародної технічної та фінансової допомоги з метою сприяння соціальної адаптації зазначених громадян, їх медико-санітарного обслуговування та соціально-економічного розвитку територій, що зазнали радіоактивного забруднення [8].

Тож, якщо уряд належним чином відреагує на роботу Комісії, то її рішення можуть бути втілені у життя, інакше така діяльність залишається лише віртуальною, а дії влади щодо створення органу з комплексного вирішення чорнобильських проблем — ритуалом.

На додаток варто зазначити, що у 2002 році згідно з постановою Кабінету Міністрів України (яка, до речі, досі є чинною) була створена Міжвідомча комісія з комплексного розв'язання проблем Чорнобильської АЕС. Практично той же склад комісії та схожі завдання за винятком тих особливостей, які виникають у зв'язку із закриттям Чорнобильської АЕС і перетворенням об'ек-

та «Укриття» на екологічно безпечну систему: компенсації енергопотужностей, визначення джерел фінансування та матеріально-технічного забезпечення здійснення відповідних заходів, а також залучення міжнародної технічної та фінансової допомоги. Однак, на відміну від попередньої рішення цієї Комісії, прийняті в межах її компетенції, є обов'язковими для розгляду центральними та місцевими органами виконавчої влади, що значно підвищує рівень ефективності її роботи у порівнянні із щойно створеною Комісією [9]. Як нам здається потрібно об'єднати ці дві комісії в одну. Це дало б можливість уникнути паралелізму і дублювання у їх діяльності, позитивно відбилося б на їх ефективності.

Варто віддати належне, що Україна за останні півтора року помітно активізувала свою позицію щодо виконання міжнародних зобов'язань відповідно до Меморандуму про взаєморозуміння між Урядом України і Урядами країн «Великої сімки» та Комісією Європейського Співтовариства щодо закриття Чорнобильської АЕС. Так, зокрема, прийнято закони України «Про внесення змін до деяких законів України щодо поводження з радіоактивними відходами», «Про Загальнодержавну цільову екологічну програму поводження з радіоактивними відходами», «Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему». Законом України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» передбачено збільшення внеску України до Рахунку ядерної безпеки Європейського банку реконструкції та розвитку (далі — ЄБРР).

У рамках реалізації проектів міжнародної технічної допомоги введено першу чергу пускового комплексу «Вектор», підписано акт Державної комісії з прийняття заходів у рамках проекту «Стабілізація будівельних конструкцій об'єкта «Укриття», завдяки чому вдалося домогтися зниження ризику можливого пошкодження об'єкта відповідно до технічних умов проекту на 15 років. Але перезахороняти відходи, на превеликий жаль, неможливо, оскільки немає проекту по жодному із 9 могильників, що знаходяться на цій території, і жодної копійки не виділено на розробку цих проектів. Тому прискорення потребує прийняття нормативно-правових актів щодо визначення джерел формування Державного фонду поводження з радіоактивними відходами в Україні та напрямків спрямування коштів фонду відповідно до закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо поводження з радіоактивними відходами»; фінансування

бюджетних програм «Будівництво пускового комплексу «Вектор» та експлуатація його об'єктів» і «Виконання робіт у сфері поводження з радіоактивними відходами неядерного циклу та ліквідація радіаційних аварій» за рахунок видатків загального (як виняток — резервного) фонду Державного бюджету України [3].

У той же час, зазначає голова Рахункової палати України В. К. Симоненко, попри те, що Чорнобильський фонд «Укриття» було створено ще у 1997 році, який акумулював 780 млн євро внесків, досі не вдалося закінчити будівництво нового об'єкту «Укриття», відтягнувши строки його виконання на 7 років. Однак, як було підтверджено міжнародним координаційним аудитом Чорнобильського фонду «Укриття», в якому приймали участь представники вищих органів фінансового контролю США, Швейцарії, Німеччини, України, Польщі, Словаччини, Нідерландів та Європейського суду аудиторів, 300 млн євро із цього фонду вже встигли витратити [2].

Тому, звісно, вагомим внеском у розв'язання проблем зняття Чорнобильської АЕС з експлуатації та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему стало прийняття керівництвом ЄБРР рішення щодо наданням банком 135,0 млн євро з власних коштів на виконання «чорнобильських» проектів. Підписано відповідну Грантову угоду між ЄБРР, Урядом України та Державним спеціалізованим підприємством «Чорнобильська АЕС» від 16 лютого 2009 року, що в свою чергу вимагає прийняття адекватних рішень у відповідь щодо збільшення внеску України до Чорнобильського фонду «Укриття», зокрема, шляхом розробки та прийняття законопроекту про внесення відповідних змін до Закону України «Про ратифікацію Рамкової угоди між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку стосовно діяльності Чорнобильського фонду «Укриття» в Україні» [3].

Взагалі питання міжнародного співробітництва у цій сфері не стали предметом дослідження наших учених з міжнародного права.

Важливого значення набувають правові питання з радіологічного захисту населення. У 2008 році на виконання програми протирадіаційного (радіологічного) захисту населення та екологічного оздоровлення територій, що зазнали радіоактивного забруднення, з бюджету виділено 10 млн грн, або 76 % запланованого на рік. Однак навіть за рахунок цих видатків протягом року забезпечено виконання дозиметричної паспортизації та контролю продуктів харчування за рівнями радіоактивного забруднення, виконання комплексу контрзаходів, спрямованих на поліпшення

радіологічної ситуації на радіоактивно забруднених територіях. Так, протягом 2008 року здійснено дозиметричну паспортизацію 2130 населених пунктів 12 радіоактивно забруднених областей. Результати паспортизації свідчать, що на даний час 332 населені пункти, віднесені до зон радіоактивного забруднення, за радіологічними показниками можуть бути виведені за їх межі, а 431 населений пункт може бути переведений з однієї зони до іншої. Зокрема, в Рівненській області програмою TACIS розпочато проект соціально-економічного розвитку районів, забруднених унаслідок Чорнобильської катастрофи [2]. Однак, питання виведення населених пунктів із статусу депресивних та надання їм можливостей до відродження та сталого соціально-економічного розвитку територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, лежить виключно в площині компетенції Верховної Ради України шляхом прийняття відповідного закону. Безперечно потрібно розробити правовий механізм фінансової підтримки економічного та соціального розвитку постраждалих територій і відтворення соціальної структури, щоб негативний імідж забрудненої території не стояв як клеймо.

Забезпечення контролю за рівнем радіоактивного забруднення продуктів харчування здійснюється підрозділами радіаційного контролю, які складають відповідну мережу, що діє на території зон радіоактивного забруднення і налічує більш як 320 лабораторій. У 2008 році на вміст радіонуклідів було проаналізовано більш як 250 тисяч проб продукції харчової, сільськогосподарської та лісової промисловості.

Проте, проблем існує немало. По-перше, це проблема питної води, у Чорнобильській зоні розташовано два питних водозабори — Чорнобильський і Прип'ятський. Є 138 спостережних свердловин, які перебувають у занедбаному стані й понині, незважаючи на те, що минулого року Генеральна прокуратура виносила приписи, вода в них забруднена, фільтри встановлені ще 30 років тому. Безумовно, сьогодні вони не виконують свого призначення. Не важко уявити, яку воду ми п'ємо з цих водозаборів. Їх терміново потрібно затомпонувати, тому що через них радіонукліди підземними водоносними горизонтами потрапляють у воду. Це потребує розробки і фінансування відповідної програми. Крім того, Генеральною прокуратурою свого часу була порушена кримінальна справа щодо необхідності укріплення лівого берегу ріки Прип'ять, але вона була судом закрита. Проте, досі немає проєк-

ту укріплення. А на цій дамбі зосереджено 50 % стронцію і плутонію з реактора, вони змиваються дощем, повітрям безпосередньо у Прип'ять. На додаток прибережні захисні смуги захаращені металобрухтом, старими запчастинами, плавзасобами, які накидані там, як на звалищі, забруднюють навколишнє середовище. Вирішення зазначеної проблеми потребує фінансування окремим рядком за бюджетною програмою «Заходи щодо впорядкування територій у нижній течії річки Прип'ять та загально зоологічному заказнику загальнодержавного значення «Чорнобильський спеціальний». А взагалі для науковців з фінансового права є досить широкий спектр проблем, що чекають свого дослідження.

Неналежна охорона в Чорнобильській зоні, відсутність периметру зони призводить до того, що постійно відбуваються несанкціоновані проникнення на чорнобильську територію. Лише протягом минулого року міліція затримала 560 осіб, які незаконно туди проникли.

Із зони вивозяться забруднені продукти харчування, металобрухт, ліс. На превеликий жаль, Державна програма «Ліси України» на 2002—2015 роки сприяє тому, що ділову лісосировину переписують на дров'яну, таким чином списується та вивозиться дуже багато лісу. Це питання лісгоспу, безумовно, потребує відповідного перегляду та нормативно-правової регламентації [2].

Ще не менш актуальною сьогодні є проблема, пов'язана з лісом, — це знешкодження радіоактивних лісів та запобігання потенційним лісовим пожежам у Чорнобильській зоні. Із 266 тис. га земель зони більшу частину, приблизно 160 тис. га, займають ліси. Із 160 тис. га приблизно 40 тис. га — особливо небезпечні ліси, по суті, це мертвий ліс. Вчені звертають увагу на те, що під час пожежі практично все, що є на деревах і в лісовій підстилці, піднімається в повітря. Причому це радіація не в формі мінеральних речовин, а у вигляді аерозолі з органікою ґрунтів і цих лісів, і її цикл перебування в повітрі значно більший, ніж це було за первинного вибуху. А, отже, потребує розгляду питання щодо розробки державної цільової програми знешкодження лісів на радіоактивно забруднених територіях та попередження лісових пожеж у межах зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення [2, 3].

Сьогодні мало знайдеться людей, які б у тій чи іншій мірі не знайомились з основними конституційними положеннями. Одним із них є те, що у ст. 3 Конституцією України визначено найвищим пріоритетом для держави, найвищою соціальною цінніс-

тю є людина, її життя і здоров'я, безпека, утвердження і забезпечення якої є головним обов'язком держави.

Проте щорічний аналіз стану проблем з подолання наслідків Чорнобильської катастрофи виносяться на парламентські слухання, які вже перетворилися в усталену практику напередодні річниці Чорнобильської трагедії та інструмент коригування державної політики щодо ефективного виконання відповідних заходів, ще не довів життєвість цього конституційного положення. Щоразу приймаються постанови, визначаються конкретні доручення уряду, іншим центральним і місцевим органам державної влади та органам місцевого самоврядування, що стосуються вирішення проблем, пов'язаних із захистом законних прав та інтересів громадян, що постраждали від наслідків Чорнобильської катастрофи. Проте, на превеликий жаль, ці документи значною мірою не виконуються, тим самим дискредитується не лише Конституція, інші закони, а й влада та держава загалом.

Навіть і цьогоорічні парламентські слухання «Сучасний стан та актуальні завдання подолання наслідків Чорнобильської катастрофи», що відбулися 8 квітня 2009 року, не стали виключенням. Більшість із вищезазначених та багато інших не менш важливих проблем уже раніше піднімалося і обговорювалося на подібних слуханнях. Але, на жаль, більшість з них так і не були вирішені. Можна згадувати і про інші важливі чорнобильські проблеми.

Про те, як ми будемо відноситися до них, можна судити про нашу честь, гідність, як людей і, особливо, вчених, тим більше юристів, для яких право повинно стати дійсно мистецтвом добра і справедливості. На наше переконання, юридична наука, відверто кажучи, заборгувала перед «чорнобильцями». Враховуючи таку ситуацію, юридичним факультетом Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана з 2008 року проводяться наукові дослідження на тему «Законодавче забезпечення вирішення проблем, пов'язаних із подоланням наслідків Чорнобильської катастрофи». Тож, предметом дослідження є загальні проблеми законодавчого регулювання процесів подолання соціально-гуманітарних, екологічних та економічних наслідків аварії на ЧАЕС; теоретичні проблеми визначення правового статусу осіб, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; адміністративно-правові заходи, загальні засади судової та правоохоронної діяльності щодо подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, а також окремі міжнародно-правові аспек-

ти зазначеної проблеми. Чорнобильська проблематика наукових досліджень визначила і тематику написання кандидатських дисертаційних робіт аспірантами та здобувачами юридичного факультету КНЕУ, що здійснюють розвідки за спеціальностями 12.00.04 — господарське право; господарсько-процесуальне право та 12.00.07 — адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Зокрема, Вченою радою факультету для аспірантів і здобувачів затверджені такі теми кандидатських дисертацій, як «Організаційно-правові проблеми державного управління процесами ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС», «Механізм адміністративно-правового забезпечення прав людини в умовах надзвичайних ситуацій», «Правовий статус Міністерства з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи в системі органів виконавчої влади», «Використання та відновлення лісів після Чорнобильської катастрофи: адміністративно-правові питання», «Адміністративно-правове регулювання охорони навколишнього природного середовища в Україні, враховуючи досвід окремих країн Європейського Союзу», «Правовий статус науково-дослідних установ, що працюють у зоні відчуження ЧАЕС», «Господарсько-правовий режим використання водних ресурсів Чорнобильської зони», «Атомні станції як суб'єкти господарювання» тощо. Ці та інші важливі проблеми подолання наслідків Чорнобильської катастрофи по завершенні відповідних досліджень увійдуть до колективної монографії, видання якої заплановано у 2011 році. Сподіваємось, що дослідження правових чорнобильських проблем стануть однією із наукових підвалин їх більш успішного вирішення.

Література

1. *Балюк Г. І.* Чорнобильська катастрофа // Великий енциклопедичний юридичний словник / За ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. — К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2007. — 992 с.
2. Див.: Матеріали парламентських слухань «Сучасний стан та актуальні завдання подолання наслідків Чорнобильської катастрофи» 8 квітня 2009 року. Стенограма та доповіді. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.rada.gov.ua/zakon/new/par_sl/sl0804109.htm
3. Постанова Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Сучасний стан та актуальні завдання подолання наслідків Чорнобильської катастрофи»» // Голос України від 02.06.2009 № 100.

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про організацію і функціонування Державного реєстру України осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 9 червня 1997 р. № 571.

5. Див.: Урядовий кур'єр, 27 березня 2009 р. — № 55. — С. 13.

6. Указ Президента України «Про Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи» від 28.10.1996 № 1005/96. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1005%2F96>

7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи» // Офіційний вісник України. — 2006. — № 45. — С. 19. — Ст. 2997.

8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення Міжвідомчої комісії з питань комплексного розв'язання чорнобильських проблем» // Офіційний вісник України. — 2009. — № 33. — С. 127. — Ст. 1154

9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення Міжвідомчої комісії з комплексного розв'язання проблем Чорнобильської АЕС» // Офіційний вісник України від 03.01.2003. — 2002. — № 51. — С. 101. — Ст. 2327.

Стаття надійшла до редакції 15.06.09.

УДК 349.6

В. С. Єршова,
асистент кафедри міжнародного та європейського права
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА НА РІВНІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Одним з пріоритетних завдань Європейського Союзу є охорона навколишнього природного середовища. У статті приділяється увага питанням стосовно повноваженням та правовій основі діяльності наддержавних інститутів, їх взаємодії при реалізації союзних актів у державах-членах для забезпечення високого рівня захисту довкілля та населення.

Ключові слова: Європейський Союз, Комісія, навколишнє природне середовище, охорона, Парламент, Рада.

В умовах сучасної індустріалізації населення розвинених країн потерпає від негативного впливу на навколишнє природне сере-